

Чернов Д.І.

*Слухач магістратури Дніпропетровського
державного університету внутрішніх справ*

ЮРИДИЧНА КОЛІЗІЯ МІЖ СТ. 209 КК УКРАЇНИ ТА КОНСТИТУЦІЄЮ УКРАЇНИ

Юридична колізія – розбіжність або суперечність між нормативно – правовими актами, що регулюють одні й ті ж або суміжні правовідносини, а також між компетенцією органів влади.

Кримінальна відповідальність за легалізацію (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом передбачена ст. 209 Кримінального кодексу України. Санкція цієї статті, крім основних видів покарання, які мають альтернативний характер, передбачає обов'язкове додаткове «покарання», що має абсолютно-визначений характер, у вигляді конфіскації коштів або іншого майна, здобутих завідомо злочинним шляхом, та з конфіскацією майна. [4]

Тобто суд, при призначенні покарання за ст. 209 КК України, крім одного з основних покарань має призначити особі, винній у відмиванні, і додаткове обов'язкове «покарання» у вигляді конфіскації коштів або іншого майна, одержаних злочинним шляхом в дохід держави. Конфіскація передбачає реалізацію в установленому порядку заходів по зверненню в дохід держави майна, одержаного завідомо злочинним шляхом. Необхідно зазначити, що грошові кошти та інше майно, одержане злочинним шляхом, з яким здійснюються дії щодо його легалізації – це не тільки матеріальні цінності, одержані від здійснення злочинної діяльності у вигляді, наприклад, незаконного обороту наркотиків, торгівлі людьми, хабарництва та ін., але й майно, яке було протиправно вилучено у певних осіб, в результаті, наприклад, шахрайства, крадіжки, тобто майно, яке має свого законного володільця.[1]

У всьому світі одержані злочинним шляхом цінності, майно та доходи від злочинної діяльності, підлягають вилученню. Але при цьому діє принцип дотримання прав осіб на майно, що конфіскується, а саме: повернення майна з незаконного володіння власнику. Тобто, якщо на арештоване майно, яке підлягає конфіс-

кації заявили свої права інші особи і надали достатні докази на підтвердження своїх вимог, майно в цьому випадку не конфіскується, а повертається їм. Кримінальне законодавство європейських держав поряд з конфіскацією передбачає можливість повернення предметів та цінностей, арештованих для збереження, особі, яка має на них право, тобто має місце інститут реституції. Реституція – відновлення стану майна, який існував на момент вчинення дії, що завдала шкоди, тобто це повернення або відновлення матеріальних цінностей в натурі, поновлення порушених майнових прав, приведення їх до стану, що існував на момент вчинення дії, якою заподіяно шкоди, тобто повернення або відновлення матеріальних цінностей у натурі – тих же самих, або подібних, або речей такої самої вартості. Суд при прийнятті рішення про конфіскацію майна, одержаного злочинним шляхом, попередньо з'ясовує відсутність претензій зі сторони третіх осіб на майно, що підлягає конфіскації.[1]

Відповідно до ч. 6 ст. 41 Конституції України конфіскація майна може бути застосована виключно за рішенням суду у випадках, обсязі та порядку, встановлених законом. У той же час, частинами 4, 5 ст. 41 Конституції України встановлено, що ніхто не може бути протиправно позбавлений права в власності. Право приватної власності є непорушним. Примусове відчуження об'єктів права приватної власності може бути застосоване лише як виняток з мотивів суспільної необхідності, на підставі і в порядку, встановлених законом, та за умови попереднього і повного відшкодування їх вартості.[2]

Якщо звернутися до ст. 59 Кримінального кодексу України, проаналізувати її положення, то стає зрозуміло, що конфіскація полягає в безоплатному вилученні у власність держави всього або частини майна, і не якої альтернативи дана стаття Кримінального кодексу України не містить. Аналізуючи практику судових рішень (вироків) за легалізацію (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, можна побачити, що в судовій практиці не має місця інститут реституції, тобто не якого повернення майна з незаконного володіння власнику не відбувається. [4]

Тож, з вищенаведеного можна зробити висновок, що застосування, передбаченої ст. 209 КК України, санкції у вигляді конфіскації майна, одержаного злочинним шляхом, в дохід держави у випадку, коли є особи, які мають законні права на це майно, призводить до порушень прав законних володільців цього майна, передбачених міжнародними актами та Конституцією України, (основним законом держави, який стоїть на найвищому юридичному рівні ієрархічної системи нормативно – правових актів), якими фактично проголошено пріоритет права власності особи перед іншими інтересами, в тому числі і державними. Тобто з наведеного бачимо, що в цій ситуації має місце колізія між Конституцією України і санкцією ст. 209 КК України. Нажаль, незважаючи на юридичну силу Конституції України на практиці суди під час винесення вироку застосовують норми Кримінального кодексу України.

На наш погляд, Україні також було б доцільно застосовувати інститут реституції при вирішенні питань пов'язаних з конфіскацією, оскільки запровадження даного інституту вирішить цю колізію і забезпечить виконання Конституційних прав громадян та виконання принципу Законності.

1. *Юрій Вишневецький - Деякі питання відповідальності за легалізацію (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом в чинному законодавстві України/ «Юрист України» № 1, жовтень 2003р.*
2. *Конституція України/ Майстер – клас/ Київ, 2012р.*
3. *Закон України «Про запобігання та протидія легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансування тероризму»/ <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/249-15>*
4. *Мельник М.І., Хавронюк М.І. – Науково - практичний коментар Кримінального кодексу України/ Київ, 2011 р.*